

2015-2016 második félév
Sapientia-EMTE, FFM, Kolozsvár
3. év

Kortárs filmelmélet 2.

Oktató: Virginás Andrea – avirginas@gmail.com
Órák időpontja: kedd 10-12, A104.

Tematika

A tantárgy egy választható óra, s ennek megfelelően a közös, gyakorlat-orientált csoportmunkára, valamint az elemzési és értelmezési készségek gyarapítására törekszik. A modernként megnevezhető filmelméleti megközelítések közül terítékre kerülnek a következők: a szerzői elmélet(ek), a strukturalizmus és filmszemiotika, a pszichoanalitikus filmelmélet, a feminista, valamint queer filmelmélet, a posztkoloniális filmelmélet, a kognitív filmelmélet és az új képfajták elmélete(i). A szakirodalmi szövegek mellett a filmek is a tananyag részét képezik: mindenik tematikánál megjelennek elemzésre/értelmezésre ajánlott játékfilmek címei, valamint az idényi tanévben a *True Detective* című tévésorozat első és második évada (HBO, 2014-2015) is a tananyag részét képezi.

Módszerek

Minden elméleti irányzatot az oktató kiselőadása vezet fel, amelyhez lehetőség szerint csatlakozik egy elemzésre kiválasztott film (akár órán, akár otthon) való megnézése. Az adott elméleti irányzatnak szentelt második órán a hallgatók közül az adott téma felelősei elgondolnak, megterveznek és levezetnek egy, az adott filmelméleti irányzat elveinek és premisszáinak megfelelően működő csoportos elemzési munkát, amelyben hasznosítják az oktató kiselőadását, a témához rendelt szakirodalmat, valamint az elemzés tárgyául szolgáló filmeket vagy a tévésorozatot, amely bármelyik tematikához felhasználható. Felhasználandó módszerek: powerpoint, prezi, audiovizuális esszé (3-5 perces, az adott elméleti iskolára/fogalmakra reagáló, azt illusztráló, kritizáló videóklip/animáció).

Osztályozás

Az óra keretében történő elemzési tevékenység képezi az érdemjegy felét, míg a másik fele az óra utolsó alkalmakor sorra kerülő rövid írásbeli és előre elkészített saját anyag átlagából áll össze. Ez a saját anyag lehet: 1. egy előre megírt, 3-5 oldalas elemző dolgozat az óra témaköreiben, avagy 2. egy előre elkészített 3-5 perces audiovizuális esszé, amely alkalmas lehet arra, hogy valamelyik irányzatot, illetve egy-egy nagy hatású elméleti fogalom (pld. „szerző”, „tekintet”, „identitás”, „interface”, stb.) mozgóképes megjelenítését illusztrálja. Ez az esszé lehet saját anyag, avagy kompiláció is.

Jelenlét

A jelenléti ívvel rendelkező órák felén kötelező a jelenlét annak, aki a tantárgyból jegyet kíván szerezni.

Tanmenet

1. hét, szeptember 15. Évnyitó.

2. hét, szeptember 22. Bevezetés, a tantárgy megbeszélése. **A szerző(i) elmélet I.**

Példafilmmek:

Annie Hall (r. Woody Allen, 1977), *The Royal Tenenbaums* (r. Wes Anderson, 2001), *Adaptation* (r. Spike Jonze, 2002), *Tamara* (r. Hajdu Szabolcs, 2004), *Hitchcock* (r. Sascha Gervasi 2012), *Final Cut: Hölgyeim és uraim* (r. Pálfi György, 2012), *Metabolism* (r. Corneliu Porumboiu, 2013), *True Detective S1E01* (2014).

Példaszövegek:

Barthes, Roland. A szerző halála. *A szöveg öröme*. Budapest: Osiris, 1996, 50-55.

Bazin, André. A filmalkotó személyiségéről. *Mi a film?* Budapest: Osiris, 1995, 60-76.

Beckett, Samuel: „Ahogy a történetről értesültem”, in: *Előre vaknyugatnak*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1989, 284-285 o.

Foucault, Michel: „Mi a szerző?”, in: Dobos István (szerk.) *Olvasáselméletek*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2001, 9-25 o.

Sarris, Andrew. Egy filmtörténet-elmélet felé. *Metropolis* 2003/4, 20-33.

Wollen, Peter. A szerzői elmélet. *Metropolis* 2003/4, 34-41.

3. hét, szeptember 29. **A szerző(i) elmélet II. / Strukturalizmus és filmszemiotika.**

Realizmus-koncepciók.

Példafilmmek:

The Draughtsman's Contract (r. Peter Greenaway, 1982), *Cube* (r. Darren Aronofsky, 1997), *Tejút* (r. Fliegauf Benedek, 2007), *Politist, adjektiv* (r. Corneliu Porumboiu, 2009), *True Detective S2E01* (2015).

Példaszövegek:

Casetti, Francesco. „A filmnyelv alapjai: Mitry és a szimbolikus struktúrája”. In: *Filmelméletek* pp. 69-74. Szemiotika/materializmus/pszichoanalízis.” *Filmelméletek* pp. 184-188. F, K

Casetti, Francesco: „A film, mint a világban való részvétel: André Bazin, A film mint a világ dokumentálásának eszköze: Siegfried Kracauer”. In *Filmelméletek 1945-1990*, pp. 36-47.

Heath, Stephen. „Colin McCabe 'Realism in the Cinema: Notes on Some Brechtian Theses. in: *What is Film Theory* pp. 53-63. P

Metz, Christian. A denotáció problémái, 73-99, A film strukturális megközelítése, 101-115. In: Hoppál Mihály-Szekfű András (szerk.): *A mozgókép szemiotikája*. Budapest: MRT TK Szakkönyvtára, 1974.

4. hét, október 6. **Pszichoanalízis és filmelmélet 1-2.**

Gál Emőke

Ilyés Zalán

Példafilmmek:

Spellbound (r. Alfred Hitchcock, 1945), *Suddenly, Last Summer* (r. Joseph L. Mankiewicz, 1959), *Fight Club* (r. David Fincher, 1999), *The Cell* (r. Tarsem Singh, 2000), *Black Swan* (r. Darren Aronofsky, 2010), *Inception* (r. Christopher Nolan, 2010), *A Dangerous Method* (r. David Cronenberg, 2011), *True Detective S1E06-07* (2014).

Példaszövegek:

Silverman, Kaja. A tekintet. *Metropolis* 1999/nyár, 1-9.

Baudry, Jean-Louis. Az apparátus. *Metropolis* 1999/nyár, 10-23.

5. hét, október 13. Pszichoanalízis és filmelmélet 1-2.

Száva Hunor

Példafilmeik:

Spellbound (r. Alfred Hitchcock, 1945), *Suddenly, Last Summer* (r. Joseph L. Mankiewicz, 1959), *Fight Club* (r. David Fincher, 1999), *The Cell* (r. Tarsem Singh, 2000), *Black Swan* (r. Darren Aronofsky, 2010), *A Dangerous Method* (r. David Cronenberg, 2011), *Inception* (r. Christopher Nolan, 2010), *True Detective S1E06-07* (2014).

Példaszövegek:

Silverman, Kaja. A tekintet. *Metropolis* 1999/nyár, 1-9.

Baudry, Jean-Louis. Az apparátus. *Metropolis* 1999/nyár, 10-23.

6. hét, október 20. Közös részvétel Liviu Lutas Erasmus-vendégoktató (Linnaeus Univ. Växjö) metalepszisről szóló előadásán.

Kapcsolódó kurzus-tematika: **Strukturalizmus és filmszemiotika. Realizmus-koncepciók.**

7. hét, október 27. Közös részvétel Kovács András Bálint Tarr Béla előadás-sorozatán.

Kapcsolódó kurzus-tematika: **Strukturalizmus és filmszemiotika. Realizmus-koncepciók. Kognitív filmelmélet.**

8. hét, november 3. A feminista és queer elméletek 1-2.

Lakatos Mihály

Bodor Tímea

Példafilmeik:

Breakfast at Tiffany's (r. Blake Edwards, 1961), *Le Samourai* (r. Jean-Pierre Melville, 1967), *The Crying Game* (r. Neil Jordan, 1992), *Brokeback Mountain* (r. Ang Lee, 2005), *Womb* (r. Benedek Fliegauf, 2009), *Dallas Buyers Club* (r. Jean-Marc Vallée, 2013), *Metabolism* (r. Corneliu Porumboiu, 2013), *Coming Out* (Orosz Dénes, 2013), *Swing* (Fazekas Csaba, 2014), *Ex Machina* (r. Alex Garland, 2015), *Her* (r. Spike Jonze, 2013).

Példaszövegek:

Vincze Teréz. Feminizmus és filmelmélet. *Metropolis* 2000/4, 1-5.

Mulvey, Laura. A vizuális élvezet és az elbeszélő film. *Metropolis* 2000/4, 12-23.

Doane, Mary Ann. Film és maszk. A női néző elmélete. *Metropolis* 2000/4, 24-36.

Jagose, Annemarie. *Bevezetés a queer-elméletbe*. Budapest: Új Mandátum, 2003, 1-22.

9. hét, november 10. A feminista és queer elméletek 1-2.

Gergely Zita

Gál Emőke

Példafilmeik:

Breakfast at Tiffany's (r. Blake Edwards, 1961), *Le Samourai* (r. Jean-Pierre Melville, 1967), *The Crying Game* (r. Neil Jordan, 1992), *Brokeback Mountain* (r. Ang Lee, 2005),

Womb (r. Benedek Fliegau, 2009), *Dallas Buyers Club* (r. Jean-Marc Vallée, 2013), *Metabolism* (r. Corneliu Porumboiu, 2013), *Coming Out* (Orosz Dénes, 2013), *Swing* (Fazekas Csaba, 2014), *Ex Machina* (r. Alex Garland, 2015), *Her* (r. Spike Jonze, 2013).

Példaszövegek:

Vincze Teréz. Feminizmus és filmelmélet. *Metropolis* 2000/4, 1-5.

Mulvey, Laura. A vizuális élvezet és az elbeszélő film. *Metropolis* 2000/4, 12-23.

Doane, Mary Ann. Film és maszk. A női néző elmélete. *Metropolis* 2000/4, 24-36.

Jagose, Annemarie. *Bevezetés a queer-elméletbe*. Budapest: Új Mandátum, 2003, 1-22.

10. hét, november 17. A posztkoloniális filmelmélet 1-2.

Lakatos Mihály

Példafilmek:

A bagdadi tolvaj (r. Pressburger-Powell-Whelan, 1940), *Gegen die Wand* (r. Fatih Akin, 2004), *Apocalypto* (r. Mel Gibson, 2006), *Loverboy* (r. Catalin Mitulescu, 2011), *Csak a szél* (r. Benedek Fliegau, 2012), *Cloud Atlas* (r. Tom Tykwer, Andy Wachowski, Lana Wachowski). *A Hijacking* (r. Tobias Lindholm, 2012), *True Detective* S1E08, S2E07 (2014-2015).

Példaszövegek:

Robert Stam-Louise Spence: Kolonializmus, rasszizmus és reprezentáció. *Metropolis* 2005/2, p. 12-26.

Ella Shohat: Nemiség és kultúra a Birodalomban. *Metropolis* 2005/2, p. 28-57.

11. hét, november 24. A posztkoloniális filmelmélet 1-2.

Száva Hunor

Gergely Zita

Példafilmek:

A bagdadi tolvaj (r. Pressburger-Powell-Whelan, 1940), *Gegen die Wand* (r. Fatih Akin, 2004), *Apocalypto* (r. Mel Gibson, 2006), *Loverboy* (r. Catalin Mitulescu, 2011), *Csak a szél* (r. Benedek Fliegau, 2012), *Cloud Atlas* (r. Tom Tykwer, Andy Wachowski, Lana Wachowski). *A Hijacking* (r. Tobias Lindholm, 2012), *True Detective* S1E08, S2E07(2014-2015).

Példaszövegek:

Robert Stam-Louise Spence: Kolonializmus, rasszizmus és reprezentáció. *Metropolis* 2005/2, p. 12-26.

Ella Shohat: Nemiség és kultúra a Birodalomban. *Metropolis* 2005/2, p. 28-57.

12. hét, december 1. Munkaszüneti nap. Kognitív filmelmélet/filmfenomenológia.

Példafilmek:

Stalker (r. Andrej Tarkovskij, 1979), *Solaris* (r. Andrej Trakovskij, 1972 / r. Steven Soderbergh, 2002), *Pi* (r. Darren Aronofsky, 1998), *Memento* (r. Christopher Nolan, 2000), *Szerelemre hangolva* (r. Wong Kar-Wai, 2000), *Perfume: The Story of a Murderer* (r. Tom Tykwer, 2005), *Berberian Sound Studio* (Peter Strickland, 2012), *Looper* (Rian Johnson, 2012), *True Detective* 1-2 (2014-2015).

Példaszövegek:

Anderson, Joseph és Barbara Anderson. Miért van szükség ökológiai metaelméletre? *Metropolis* 1998/99 tél-tavaszi, 34-48. N

Bordwell, David. Érvelés a kognitivizmus mellett. *Metropolis* 1998/99 tél-tavaszi, 14-33. N

Cortázar, Julio: „Az összefüggő parkok kertje.” Uő. *Az összefüggő parkok kertje* 126-127o.

Sobchack, Vivian: „Amit az ujjaim tudnak. A cinesztéziai szubjektum, avagy a testi tekintet”. *Metropolis* 2004/3, 18-39. K, F

Bodor Tímea

13. hét, december 8. Új képfajták és interfészek.

Lakatos Mihály

Példafilmeik:

Videodrome (r. David Cronenberg, 1984), *Predator* (John MacTiernan, 1987), *Strange Days* (Kathryn Bigelow, 1995), *Mátrix 1-3* (r. Wachowski-testvérek, 1997-2000), *ExistenZ* (David Cronenberg, 1999), *Simone* (Andrew Niccol, 2002), *[Rec]* (r. Jaume Balagueró, Paco Plaza, 2007)/*Quarantine* (r. John Erick Dowdle, 2008), *A Sinner Darkly* (r. Richard Linklater, 2007), *True Detective 1-2* (2014-2015).

Példaszövegek:

Lev Manovich: A film mint kulturális interface. *Metropolis* 2001/1, 24-43. N

Casetti, Francesco: „A film, mint a világban való részvétel: André Bazin, A film mint a világ dokumentálásának eszköze: Siegfried Kracauer”. In *Filmelméletek 1945-1990*, pp. 36-47.

14. hét, december 15. Kollokvium.